

**Stručný přehled poruch psychických funkcí
(Vágnerová, M. 2008)**

Psychické poruchy

Poruchy vědomí

- Poruchy vědomí
- **Vědomí** = označení pro míru bdělosti a schopnosti přijímat podněty, uvědomovat si je a reagovat na ně.
- Vědomí je bazální funkcí, která umožňuje vznik ostatních psychických projevů, jako je vnímání, myšlení, prožívání apod.
- Pro stav vědomí je nezbytné fungování mnoha mozkových struktur a jejich spojení.

· **Psychické poruchy**

- **Poruchy vědomí**
- **Kvantitativní poruchy vědomí**
- Kvantitativní poruchy vědomí

- **Celkový pokles bdělosti (vigility), která je nezbytnou podmínkou vědomí.**
- **S poklesem vigility souvisí schopnost přiměřeně reagovat.**
- **Různé stupně:**
 - **Somnolence**
 - **Sopor**
 - **Kóma**
- Kvantitativní poruchy vědomí
 - **Somnolence**
 - **Stav snížené bdělosti, ospalosti, omezené pozornosti a pohotovosti reagovat**
 - **Sopor**
 - **Stav, kde lze člověka jen obtížně probudit, pouze intenzivními opakovanými podněty, ale na kratší dobu, poté opět usíná. Může vzniknout jako důsledek úrazu či intoxikace.**
 - **Kóma**
 - **Stav bezvědomí, kdy vyhasínají základní reflexy, jedince nelze probudit ani silnými podněty.**

· **Psychické poruchy**

- **Poruchy vědomí**
- **Kvalitativní poruchy vědomí**
 - Kvantitativní poruchy vědomí
- **Charakteristické zachovanou bdělostí spojenou s poruchou některých psychických funkcí, která se projeví např. změnou jasnosti uvědomování si – lucidity, celkovou či částečnou dezorientací, narušeným vnímáním, prožíváním i uvažováním, zmatením v oblasti paměti a ztrátou kontroly nad vlastním chováním.**
- **Podle délky trvání a průběhu rozeznáváme:**
 - **Delirium**
 - **Mráкотný stav (obnubilace)**
 - Kvantitativní poruchy vědomí
- **Delirium**
- **Stav zmatenosti, vzniká na základě organického poškození mozku.**
- **Projevuje se narušením pozornosti, vnímání, uvažování, dezorientace ve vlastních prožitcích, halucinace. Zvýšená nebo snížená psychomotorická aktivita. Na průběh deliria je amnézie (delirium tremens)**
- **Mráкотný stav**
- **Stav charakteristický náhlým začátkem a koncem. Pacienta může být aktivní i pasivní. Je dezorientován, své chování nekontroluje a**

nepamatuje si jej. Např. po úrazu hlavy či epilepsii.

- **Psychické poruchy**
- **Poruchy pozornosti**
 - Poruchy pozornosti
- **Pozornost = zaměřenost vědomí.**
- **Poruchy pozornosti jsou charakteristické pro organické poškození CNS.**
- **Může být poškozena schopnost zaměřit pozornost i kapacita pozornosti.**
- **Hypoprosexie = omezená koncentrace pozornosti. Např. u demencí a depresí.**
- **Hyperprosexie = nepřiměřené intenzivní zaměření pozornosti na určitou oblast, vzácné. Např. u paranoidních poruch.**
 - **Psychické poruchy**
 - **Poruchy vnímání**
 - **Poruchy vnímání**

- Prostřednictvím **vnímání** (percepce) člověk poznává své okolí, diferencuje podněty a orientuje se v okolí.
- Vnímání záleží na stavu bdělosti, na poznávacích schopnostech a emočních stavech.

· Dělení:

- **Iluze**
- **Halucinace**
- **Poruchy gnóze**

· Poruchy vnímání

- **Iluze** = zkreslený vjem vyvolaný skutečným podnětem, ale plně mu neodpovídá. Např. člověk je přesvědčen, že pohybující se stín stromu je útočník, který jej ohrožuje. Iluze nemusí být projevem psychické poruchy, může se objevit i u zcela zdravých jedinců.
- **Halucinace** = závažná porucha vnímání. Klamné vjemy, vzniklé nezávisle na vnějším podnětu, o jehož reálnosti je subjekt nevyvratně přesvědčen. Mohou mít různý obsah – sluchové, zrakové, hmatové, verbálně-motorické, intrapsychické. Např. u schizofrenií, epilepsií, intoxikací.

· Poruchy vnímání

- **Poruchy gnóze** = neschopnost rozlišovat podněty navzdory nepoškozeným periferním funkcím. Člověk vidí objekt, ale vnímaný obsah pro něho nemá žádný smysl, nedokáže poznat, co to je. Např. v důsledku úrazu nebo mozkové příhody.

- **Dysgnózie** = částečné poškození
- **Agnózie** = úplná ztráta
 - **Psychické poruchy**

· **Poruchy myšlení**

· Poruchy myšlení

- **Myšlení** = komplexní poznávací schopnost, sloužící ke zpracování, interpretaci a zařazení získaných informací, k volbě řešení problémů a plánování činnosti.
- **Kvantitativní poruchy myšlení** = poruchy tempa myšlení.
- **Poruchy zaměřenosti myšlení** = ulpívání nebo odbočování od hlavního tématu.
- **Kvalitativní poruchy myšlení** = narušení obsahu, jeho správnosti a přiměřenosti.

· **Psychické poruchy**

· **Poruchy myšlení**

· **Kvantitativní poruchy myšlení**

· Kvantitativní poruchy myšlení

- **Bradypsychismus** = zpomalení procesu myšlení,

spojeno s pomalým vybavováním, obtížným soustředěním a snadnou unavitelností. Např. u depresí nebo organických poškození mozku.

- **Tachypsychismus** = zrychlené myšlení, může se stupňovat až v myšlenkový trysk. Rychlost řeči nestačí tempu uvažování, a proto verbální projev vypadá jako projev kvalitativní poruchy myšlení. Např. u manických stavů nebo drogových intoxikací.

- Poruchy zaměřenosti myšlení

- **Zabíhavé myšlení** = člověk stále odbočuje od hlavního tématu.
- **Ulpívavé myšlení** = opakování slov či slovních spojení. Nevýpravné myšlení se vrací stále ke stejné myšlence.

- Kvalitativní poruchy myšlení

- **Bludné uvažování** = mylné přesvědčení vzniklé na chorobném podkladě, jemuž nemocný nevyvratně věří a které může mít patický vliv na jeho jednání. Typické pro schizofrenii – blud pronásledování, blud megalomanský, blud mikromanický apod.
- **Nutkavé, obsedantní myšlení** = přetrvávání určitých myšlenek ve vědomí jedince proti jeho vůli, které nelze

potlačit. Ovlivňují jednání člověka, např. pod jejich vlivem jedinec provádí různé, často nesmyslné činnosti. Jedinec si uvědomuje, že jde o chorobný projev. Typický pro obsedantně-kompulzivní poruchu.

- Kvalitativní poruchy myšlení

- **Inkoherentní myšlení** = narušení souvislostí a ztráta logického sledu jednotlivých myšlenek. Typické pro jedince se schizofrenií.
- **Autistické, dereistické myšlení** = ovládané fantazií, která nerespektuje realitu. Není primárně patologické, tím se stává v okamžiku, kdy jedinec není schopen diferencovat a jedná podle něho tak, jako by šlo o skutečnost.
- **Magické myšlení** = jedinec přisuzuje různým jevům určitý symbolický význam, který nemají. Patologické je opět tehdy, když jedinec ztrácí náhled. Typický pro jedince se schizofrenií.

- **Psychické poruchy**

- **Poruchy paměti**

- Poruchy paměti

- **Paměť** = schopnost přijímat, uchovávat a vybavovat minulé zkušenosti.
- **Hypomnézie** = snížení paměťové výkonnosti.

Generalizovaná nebo selektivní (jedna složky, více složek). Např. po úrazech hlavy, mozkové příhodě, u degenerativních onemocnění.

- Konfabulace = mylný údaj, který má vyplnit mezeru v paměti. Nemocný si neuvědomuje, že je nepravdivý. Nedostatečnost vlastní paměti, kterou se snaží jedinec nějak vyrovnat. Např. u Alzheimerovy choroby.

- Poruchy paměti

- Amnézie = ztráta paměti na určitý časový úsek. Částečná nebo úplná.
- Psychogenní amnézie = souvisí s narušením vědomí u poruch disociačního charakteru – bájivá lhavost. Např. u histroinských osobností.
- Hypermnézie = zvýšená schopnost uchovat některé informace. Variantou je selektivní neschopnost zapomínat většinou traumatizující zážitky.

- Psychické poruchy

- Poruchy řeči
- Poruchy řeči

- Řeč = znakový systém umožňující zpracování

informací a myšlení.

- Poruchy receptivní složky řeči = neschopnost porozumět verbálnímu sdělení.
- Receptivní dysfázie, afázie.
- Poruchy expresivní složky řeči = neschopnost vyjádřit sdělení.
- Obsahová stránka – expresivní dysfázie, afázie.
- Formální stránka – mutismus, dysartrie, koktavost.

- Psychické poruchy

- Poruchy emocí
- Poruchy emocí

- Emoce = výrazem subjektivní vztahu ke světu a sobě samému.
- Poruchy afektů = krátkodobé, intenzivní.
- Patický afekt = silný emoční výbuch spojený s krátkodobou poruchou vědomí, amnézie.
- Fobie = vtíravé chorobné stavy nevypovídající podnětu, člověk si jejich nesmyslnost uvědomuje.

- Poruchy emocí
- **Emoce = výrazem subjektivní vztahu ke světu a sobě samému.**
- **Poruchy nálady = dlouhodobé, méně intenzivní.**
- **Depresivní nálada**
- **Manická nálada – Bipolární porucha.**
- **Euforická nálada**
- **Anxiózní, úzkostná nálada**
- **Explozivní, výbušná nálada**
- **Apatická nálada**

- **Psychické poruchy**

- **Poruchy jednání, motivace a vůle**
 - Poruchy jednání, motivace a vůle
- **Jednání = plánovité, promyšlené a zacílené chování.**
- **Kvantitativní poruchy jednání**
- **Hypoagilita**

- **Hyperagilita**

- Poruchy jednání, motivace a vůle
- **Kvalitativní poruchy jednání**
- **Impulzivní jednání**
- **Raptus = náhle vzniklé zuřivé útočné jednání, např. u schizofrenie**
- **Katatonní poruchy – stuporózní forma a produktivní forma**
- **Nutkavé, obsedantní jednání**
- **Automutilace = sebepoškozování až suicidální jednání.**

- Poruchy jednání, motivace a vůle
- **Poruchy pudů**
- **Pudy = vrozené tendence k určitému jednání, zaměřenému na uspokojení základní potřeby.**
- **Poruchy pudu obživy = mentální bulimie, anorexie.**
- **Poruchy pudu sebezáchovy**
- **Poruchy pohlavního pudu = změna intenzity, změna**

- **zaměření, odchylný způsob sexuálního uspokojování**
- **Porucha rodičovského pudu**

- Poruchy jednání, motivace a vůle

- **Poruchy vůle**

- **Vůle = naučená autoregulační schopnost, která usměrňuje jednání člověka, takovým způsobem, jaký označuje za účelný a nutný.**

- **Poruchy aktivní vůle = ztráta rozhodnosti**

- **Poruchy pasivní vůle = neschopnost realizovat svá rozhodnutí chyběním vytrvalosti.**

- **Hypobulie, abulie**

- **Hyperbulie**

- **Psychické poruchy**

- **Poruchy osobnosti**

- **Vrozené poruchy osobnosti**

- Vrozené poruchy osobnosti

- Paranoidní porucha osobnosti

- Schizoidní porucha osobnosti

- Disociální porucha osobnosti

- Emočně nestabilní porucha osobnosti
- Impulzivní typ
- Hraniční typ
- Histroinská porucha osobnosti
- Narcistická porucha osobnosti
- Obsedantně-kompulzivní (anankastická) porucha osobnosti
- Pasivně-agresivní porucha osobnosti
- Úzkostná (vyhýbavá) porucha osobnosti
- Závislá porucha osobnosti

- **Psychické poruchy**

- **Poruchy osobnosti**

- **Vzniklé v průběhu života**

- Poruchy osobnosti vzniklé v průběhu života

- **Depersonalizace** = porucha subjektivního prožívání vlastní osobnosti, zahrnující tělesnou složku i psychiku. Může být pouze dočasná.

- **Transformace osobnosti** = nemocný je přesvědčený, že je někým jiným, než doopravdy je (mimozemšťan) nebo si není jistý, kým je. Např. důsledek schizofrenie.

- **Alternace osobnosti** = jedinec střídavě vystupuje jako různá osobnost, na osobnostní proměny má amnézii. Syndrom Jekylla a Hydea.

- **Dezintegrace, tj. rozpad osobnosti** = jednotlivé složky osobnosti nefungují jako celek, např. u schizofrenie či

Alzheimerovy choroby.